

15. Сушко Р.О. Розвиток спортивних ігор в умовах глобалізації (на матеріалі баскетболу): монографія. Київ, 2017. 360 с.
16. Терещук М. В. Організаційно-методичні засади розвитку гольфу в Україні: автореф. дис.. канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.01, Київ: НУФВіСУ, 2014. 21 с.

References

1. Antipova, Zh.I. & Hoholeva, E.N. (2016). Razvitie fizicheskoy kultury i sporta v odesskom rehione. *Stratehichne upravlinnya rozvitkom fizichnoi kulturi i sportu v konteksti 25-richchya nezalezhnosti Ukraini*. Zb. materialiv IV Rehion. nauk.-prakt. konf. Kharkiv: KhDAFK, Ukraine. 113–117.
2. Balabanova, L.V. (2005). SWOT-analiz – osnova formuvannya marketinhovikh stratehiy. Kyiv: Znannya, Ukraine. 301.
3. Vaulin, O., Pityn, M. & Zadorozhna, O. (2018). Zasobi otsinyuvannya ekonomichnoi efektyvnosti zmahany z fektuvannya. *Sportivniy visnik Pridniprova*. 14-17.
4. Horban, S. M. (2000). Naukovo-pedahohichni osnovi rozvitku sportu v rehioni (na prikladi futbolu): thesis PhD.: 24.00.01. Kyiv, NUFVіSU, Ukraine. 20.
5. Dorofeyeva, T. & Prikhodko, V. (2020). Znachennya detsentralizatsiyi dlya podalshoho rozvitku sportu v umovakh Ukraini. *Slobozhanskiy naukovo-sportivniy visnik*, 5(79), 12-19.
6. Dorofeyeva, T. & Prikhodko, V. (2020). Obruntuvannya naukovoi rozrobki temi rozvitku sportu v umovakh ob'yednanikh teritorialnikh hromad. *Fizichna kultura, sport ta zdorov'ya natsiyi*, 10K, 197-203.
7. Dryukov, O. (2015). SWOT-analiz yak instrument stratehichnoho analizu i planuvannya rozvitku vidiv sportu v sportivnikh shkolakh Ukraini. *Aktual. probl. fiz. kulturi i sportu*, 1, 8-15.
8. Kukhtiy, A.O. (2002). Otsinka suchasnoho stanu orhanizatsiyi fizkulturno-sportivnoho rukhu v Ukraini za rezultatami anketuvannya kerivnikiv oblasnoi lanki. *Moloda sportivna nauka Ukraini*, 6(1), 56-64.
9. Liseyko, K., Yatsiv, Ya., Pityn, M. & Hretskiy, O. (2022). Struktura prioritetnikh vidiv sportu v Ivano-Frankivskiy oblasti u 2017-2022 rokakh. *Sportivniy visnik Pridniprova*, 3, 172–181. DOI: 10.32540/2071-1476-2022-3-172
10. Liseyko, K. V., Yatsiv, Ya. M. & Pityn, M. P. (2021). Zmist naukovoho obhovorennya rozvitku ihrovikh vidiv sportu v Ukraini v umovakh detsentralizatsiyi. *Naukoviy chasopis NPU imeni M.P.Drahomanova. Seriya № 15*, 12 (144) 21, 84–90.
11. Pavlyuk I. (2007). Problemi i perspektivi rozvitku handbolu v Ukraini. *Teoriya i metodika fizichnoho vikhovannya i sportu*, 2, 56–59.
12. Pavlyuk, I. S. (2012). Orhanizatsiyno-upravlinnska sistema khokeyu v Ukraini. *Fizichne vikhovannya, sport i kultura zdorov'ya u suchasnomu suspilstvi*, 4, 39-43.
13. Prikhodko, V., Tomenko, O., Matrosov, S. & Chernihivska, S. (2021). Stratehichni problemi derzhavnogo upravlinnya rozvitkom sferi sportu v Ukraini. *Sportivna nauka ta zdorovya lyudini*, 1(5), 73-83.
14. Stepanyuk, S.I. & Sinchuk, A.V. (2017). Stanovlennya ta rozvitok plyazhnogo handbolu na Khersonshchini. *Stratehichne upravlinnya rozvitkom fizichnoi kulturi i sportu*. Kharkiv, Ukraine. 177-180.
15. Sushko, R.O. (2017). Rozvitok sportivnikh ihor v umovakh hlobalizatsiyi (na materialі basketbolu): monohrafiya, Kyiv, Ukraine 360.
16. Tereshchuk, M. V. (2014). Orhanizatsiyno-metodichni zasadi rozvitku holfu v Ukraini: *PhD Abstracts*: 24.00.01, Kyiv: NUFVіSU, Ukraine. 21.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K(162).47

УДК 373:796

Ляхова І.М.

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри фізичного виховання і педагогіки спорту
Київського університету імені Бориса Грінченка, м. Київ
ORCID: 0000-0001-6882-7299

Баришников А.В.

аспірант кафедри фізичного виховання і педагогіки спорту
Київського університету імені Бориса Грінченка, м. Київ
Реабілітолог Корекційного дитячого центру логопедії та реабілітації, м. Київ
ORCID: 0009-0008-5540-6741

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОМОТОРНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ІЗ РОЗЛАДАМИ СПЕКТРУ АУТИЗМУ ЯК ОСНОВА ДЛЯ КОРЕКЦІЇ ЇХ РУХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті на основі вивчення наукової та науково-методичної літератури, педагогічних спостережень і власного досвіду роботи з дітьми-аутистами, здійснено аналіз і узагальнення розладів аутистичного спектру, що проявляються в ранньому дитячому віці та вважаються одним із важких порушень психофізичного розвитку цієї категорії дітей. Зазначено, що пріоритетні напрями корекційно-розвивальної роботи з аутистичними дітьми, які визначено провідними науковцями, базуються на необхідності вирішення завдань розвитку соціальної поведінки, формування емоційних станів, основних фаз соціалізації та адаптації цих дітей, втім не включають корекцію і розвиток їхньої рухової діяльності. Відтак, в статті розкрито

взаємозв'язок рухової діяльності аутистичних дітей з іншими видами діяльності – інтелектуальною, мовленнєвою й емоційною.

Систематизовано особливості порушень рухової діяльності та поведінки даного контингенту дітей. З'ясовано, що порушення рухового розвитку дітей з розладами спектру аутизму характеризуються його затримкою, наявністю рухових стереотипів, моторною загальмованістю, низькою пластичністю, недостатньо розвинутою координацією рухів, недорозвиненням тонкої моторики, утрудненнями в засвоєнні моторних умінь і навичок та ін.

Виявлено комплекс питань, що виступають основними орієнтирами для фахівців, які працюють з зазначеним контингентом дітей. Теоретично обґрунтовано необхідність і важливість вирішення завдань корекції та розвитку рухової діяльності аутистичних дітей з врахуванням їхніх особливостей психофізичного розвитку. Спираючись на позитивні психоемоційні прояви їх особистості в процесі розвитку (інтереси, схильність до наслідування, маніпулювання предметами, потребу в вивченні їх властивостей та ін.) визначено підходи, засоби та методи навчання.

Ключові слова: діти з розладами спектру аутизму, особливості психомоторного розвитку, рухові стереотипії, корекція рухової діяльності.

Liakhova I., Baryshnykov A. Peculiarities of psychomotor development of children with autism spectrum disorders as a basis for correcting their motor activity. In the article, based on the study of scientific and scientific-methodical literature, pedagogical observations and personal experience of working with autistic children, an analysis and generalization of autistic spectrum disorders, which manifest themselves in early childhood and are considered one of the severe psychophysical development disorders of this category of children, is carried out. It is noted that the priority directions of correctional and developmental work with autistic children, which are determined by leading scientists, are based on the need to solve the tasks of social behavior development, the formation of emotional states, the main phases of socialization and adaptation of these children, however, they do not include the correction and development of their motor activity. Therefore, the article reveals the relationship between motor activity of autistic children and other types of activity – intellectual, speech and emotional. The peculiarities of motor activity and behavior disorders of this contingent of children have been systematized. It was found that motor development disorders in children with autism spectrum disorders are characterized by its delay, the presence of motor stereotypes, motor retardation, low plasticity, insufficiently developed coordination of movements, underdevelopment of fine motor skills, difficulties in learning motor skills and skills, etc. A complex of issues has been identified that serve as the main guidelines for specialists who work with the specified contingent of children. The necessity and importance of solving the tasks of correcting and developing the motor activity of autistic children, taking into account their psychophysical development features, is theoretically substantiated. Based on the positive psycho-emotional manifestations of their personality in the process of development (interests, tendency to imitate, manipulation of objects, the need to study their properties, etc.), approaches, means and methods of education are determined.

Key words: children with disorders of the autism spectrum, features of psychomotor development, motor stereotypies, correction of motor activity.

Постановка проблеми. Поняття «аутизм» (в перекладі з латинського «autos» – сам, означає відрив від реальності, відгородженість від світу) вперше було описане психіатром Л. Каннером ще в 1943 році. Вчений пов'язував аутизм з порушенням комунікацій дитини з оточуючим світом, проте згодом (протягом 30-ти років) визначав цей розлад розвитку як психічне порушення шизофренічного спектру. Думка науковців щодо цього розділилася: одні вчені підтримали останній варіант трактування цього порушення Л. Каннера, інші – тривалий час відносили аутизм до категорії розумової відсталості та характеризували розлади спектру аутизму як вторинні вади олігофренії. І тільки починаючи з кінця ХХ століття аутизм став розглядатися як окреме порушення розвитку.

На сучасному етапі розвитку суспільства поширеність розладів аутистичного спектру серед населення складає 1 випадок на 88 дітей і продовжує зростати з кожним роком [12], що потребує подальшого вивчення, комплексного підходу та особливої медико-психолого-педагогічної корекції.

Мета статті: з'ясування особливостей порушень рухової діяльності та поведінці дітей з розладами спектру аутизму в контексті їх психофізичного розвитку та визначення підходів, засобів і методів корекційно-розвивального навчання.

Виклад основних результатів дослідження. Розлади аутистичного спектру проявляються в ранньому дитячому віці та вважаються одним з важких порушень психофізичного розвитку. Характерними синдромами дитячого аутизму є такі прояви як: 1) порушення здатності дитини встановлювати емоційний контакт з оточуючими її людьми; 2) неможливість застосування мови з метою встановлення комунікації через порушення мовного розвитку: ехолоалії, мутизм, використання мовних штампів, стереотипних монологів, відсутність в мовленні займенника «я» та ін.; 3) стереотипність в поведінці, мовних (промовляння однакових звуків, слів, фраз) і моторних актів та небажаність будь-яких змін; стереотипність інтересів (звернення до одних і тих же тем або до одних і тих же ігор і рухів), маніпуляцій з певним предметом; 4) нездатність доцільно переносити свої знання і вміння в повсякденне життя та нові умови. Отже, специфічні розлади дитячого аутизму завжди

проявляються спектром схожих ознак, що відбивають особливості інтелектуального, мовного, емоційного та моторного розвитку цієї категорії дітей [1, 11].

Значний внесок у вивчення проблем аутизму, пошуку підходів до корекції психофізичного стану дітей-аутистів було зроблено українськими вченими-педагогами і психологами. Так, визначено пріоритетні напрями корекційно-розвивальної роботи з формування соціально-емоційної поведінки аутистичних дітей: формування емоційних станів; розвиток соціальної поведінки; формування основних фаз соціалізації, фази адаптації [11]. Проте, не дивлячись на пріоритетність завдань корекції порушень і розвитку інтелектуальної, мовної й емоційної сфер для аутистичних дітей, варто враховувати й факт їх щільного взаємозв'язку з моторною діяльністю та її роль в цьому процесі, а також в подальшій соціалізації й інтеграції в суспільство цієї категорії осіб. За С. Д. Максименком, В. В. Клименко, «діючи, людина ніби веде діалог сама зі собою... Вона, мислячи – діє, а діючи – мислить» [8].

Рухова діяльність дітей з розладами спектру аутизму характеризується стереотипними діями, що виникають при дитячому аутизмі як прояв готової схеми сприйняття, що дозволяє дитині-аутисту скоротити час реагування на мінливі умови світу, який її оточує. Втім, це може мати як позитивні, так і негативні наслідки для цієї категорії дітей. З одного боку, завдяки стереотипності поведінки й однотипності повторюваних рухових дій такі діти полегшують свій психоемоційний стан і зберігають енергію, (знаходяться в доволі звичному і комфортному для себе заспокійливому стані), а з іншого боку, стереотипність їхніх інтересів, поведінки та дій для них є значним бар'єром для виникнення нових дум та уявлень, що, в свою чергу, породжує не тільки однотипність виконання ними рухів, а й стає для них серйозною перешкодою на шляху їхнього інтелектуального та психічного розвитку, формування знань, вмінь і навичок, а також накопичення рухового та соціального досвіду загалом.

Вже на 1-му році життя у дітей з розладами спектру аутизму визначається порушення м'язового тону, що супроводжується патологією моторної функції. В цей період розвитку характерними проявами рухів у цієї категорії дітей є рухова загальмованість, незграбність, повільність. Процес формування умінь і навичок таких як повзання, сидіння, вставання супроводжується у них слабкістю реакції на надання допомоги дорослої людини. Діти-аутисти відстають від здорових дітей в формуванні основних рухів, і відчуваючи страх ходьби, доволі довго пересуваються «рачки», а потім можуть раптово перейти до ходьби. Доволі часто вміння ходити і бігати в них формується одночасно.

Особливості дітей з розладами спектру аутизму, починаючи з 2-го півріччя 1-го року життя, проявляються ще сильніше, ніж до цього. Поведінка одних дітей характеризується загальною млявістю та бездіяльністю, інших – підвищеною активністю. В цей період розвитку для аутистів стають привабливими рух, колір і звук предметів, однак маніпулятивні дії з ними мають стереотипний характер, а отже, є повторюваними. Ігрові дії дітей-аутистів насичені розмовою з самими собою (аутодіалогами), а також різноманітними фантазіями, в яких дитина начебто перевтілюється в інших тварин, людей або предмети, тобто проявляється їх схильність до наслідування, яке В. В. Клименко визначає як «процес уподібнення своїх рухів і дій зразку, поза людиною» [5]. У цьому випадку діти з розладами спектру аутизму здатні діяти зацікавлено та цілеспрямовано. Цей факт можна використовувати для поступового цілеспрямованого й обережного залучення їх до виконання різноманітних найпростіших імітаційних вправ, до рухливих ігор із віршами під час рухових дій, ігор зі спортивним інвентарем, а також до сюжетних ігор та ін. за індивідуальним і потім мало груповим способом їх організації. При цьому завжди треба бути готовим до різкої й імпульсивної зміни ролі дитиною-аутистом під час гри або такого фантазійного перевтілення [2, 7].

Значні рухові порушення в аутистичних дітей були констатовані вченими й у віці 2-3-х років. На підставі експериментальних досліджень К. В. Дубовик і І. А. Марценковський у дітей з розладами спектру аутизму виявили якісні порушення рухових функцій (в 54 %); затримку моторного розвитку (в 70,7 %); імпульсивні рухи в структурі гіперкінетичного ознакоскладу (в 40,7 %); руйнівну й аутоагресивну поведінку (в 72 %) [4].

Специфічність рухової (моторної) діяльності дітей-аутистів полягає також в наявності рухових стереотипів, що проявляється в розгойдуванні сидячи, в однотипному і повторюваному згинанні та розгинанні пальців рук, постукуванні рукою або предметом, одноманітних іграх і рухах (стрибках, поворотах голови та навколо себе та ін.) [9, 13, 14]. Отже, визначаючи психомоторику, як таку що представляє собою свідомо керовані рухові дії людини й одночасно процес або явище, що об'єднує ці дії з психікою, які можуть розглядатися, як її руховий вираз, стає зрозумілим, яке важливе значення має активізація рухової діяльності для людини загалом і для дитини з розладами спектру аутизму зокрема. За В. Конєвич, М. Породько, Д. Шульженко та ін., завдяки спеціально підібраним вправам коригуються дефекти мовного і фізичного розвитку дітей-аутистів, знижується тривожність, активізується контактність з навколишнім світом, формуються навички довольної організації рухів їх власного тіла, здатність до імітації (наслідування) та ін. [6, 7, 10].

Під час гри або іншої рухової діяльності варто підкріплювати позитивні форми поведінки дитини-аутиста і обмежувати негативні, використовуючи для цього спеціальні психологічні методи і прийоми. Так, стійке прагнення дітей з розладами спектру аутизму до споглядання й обмацування певних яскравих предметів, їх руху та маніпулятивних дій з ними, доцільно використовувати на заняттях адаптивною фізичною культурою, які мають корекційно-розвивальний характер, пропонуючи їм фізичні вправи з різноманітними яскравими предметами, особливо з тими, що можуть рухатися (котитися, ударятися об підлогу, стіну). Наприклад, маніпуляції з м'ячами різної величини та кольору, обручами, гімнастичними скакалками та ін. В цьому випадку фізичні вправи з предметами виступають не тільки як засіб спонукання цієї категорії дітей до емоційного контакту, а й засіб підвищення інтересу до рухової діяльності, розвитку їхньої м'язової сили, предметної і тілесної спритності та різних форм її прояву та ін. Оскільки у дітей з розладами спектру аутизму констатовано порушення дрібної моторики, то саме різноманітні фізичні вправи з предметами будуть доцільними і дієвими засобами її розвитку.

Виходячи з того, що ранній дитячий аутизм вчені і практики відносять до особливої форми патології, при якій порушений механізм емоційно-поведінкової адаптації, до того, як починати навчання дитини-аутиста рухових дій, варто встановити з нею позитивний індивідуальний психоемоційний контакт. З цією метою виникає необхідність у попередньому з'ясуванні таких важливих питань щодо особливостей розвитку дитини, яка має розлади спектру аутизму, як: 1) улюблене заняття дитини, коли вона залишається наодинці; 2) наявність або відсутність у неї сформованості конкретних рухових і побутових умінь і навичок; 3) наявність будь-яких рухових стереотипів; 4) найприйнятніша дистанція, на якій дитині зручніше спілкуватися з оточуючими; 5) характерні для неї способи обстеження різноманітних предметів; 6) особливості поведінки дитини в різних нестандартних ситуаціях і ситуаціях, в яких вона відчуває дискомфорт, тривогу, занепокоєння або страх; 7) ступінь виразності поведінки, що відхиляється від норми (наприклад, прояв агресії) та дієві способи її заспокоєння; 8) з якою метою дитина використовує мову і взагалі чи її використовує; 9) як реагує дитина на включення дорослої людини в її заняття та ін. Отримані відомості щодо дітей з аутизмом є конче необхідними тому, що проведення корекційно-розвивальних занять з означеним контингентом дітей потребують вирішення завдань загального розслаблення, зняття патологічної напруги, зменшення тривоги і страхів з одночасним збільшенням довільної активності кожної дитини, корекції та розвитку їхньої рухової сфери, а також надання соціально-психологічної допомоги їхнім сім'ям [3].

Висновки. У дітей з розладами спектру аутизму характерні для них порушення проявляються в особливостях інтелектуального, мовного, емоційного та моторного розвитку. Діти-аутисти відрізняються від здорових дітей вкрай низькою довільною психічною та руховою активністю, підвищеною емоційною і сенсорною чутливістю, некомунікабельністю (відсутністю бажання йти на емоційний контакт з дорослими та іншими дітьми), наявністю мовних стереотипів (промовляння одних і тих же звуків, слів, фраз), імпульсивністю й іноді навіть агресивністю поведінки в змінюваних умовах. Специфічними проявами психомоторного розвитку аутистичних дітей є: наявність рухових стереотипів (одноманітність ігор і рухів: розгойдування, постукування, стрибки, повороти голови та навколо себе, однотипність маніпуляцій з певним предметом та ін.); незграбність і низька пластичність рухів, їх млявість або, навпаки, надмірна скутість; недостатньо розвинена координація рухів, нездатність переносити знання і вміння, що були раніше ними засвоєні, в повсякденне життя та нові умови; недорозвинення тонкої моторики, знижена м'язова сила; утруднення в засвоєнні моторних умінь і навичок, моторна невправність, затримка у розвитку рухів. Ці особливості залежать від ступеня тяжкості афективної патології, що значно утруднює вирішення корекційних завдань.

Втім, спираючись на позитивні прояви особливостей розвитку аутистичних дітей, які обов'язково необхідно виявляти в процесі педагогічних спостережень, опитувань педагогів і найближчого оточення цієї категорії дітей, а також власного досвіду роботи з ними, цілком можливим стає поступове налагодження індивідуального емоційного контакту та проведення з ними цілеспрямованої корекційно-розвивальної роботи щодо їхньої рухової діяльності. Це потребує врахування індивідуальних психофізичних особливостей розвитку дітей-аутистів, поступовості в навчанні рухам, починаючи з пасивної їх участі в руховій діяльності до активної взаємодії з педагогами й іншими дітьми. Доцільним в цьому відношенні є використання комплексного, системного, індивідуально-диференційованого, діяльнісного та варіативного підходів до навчання фізичних вправ, створення у них яскравих вражень завдяки включенню в заняття музикального супроводу, широкого застосування різнокольорового та різноманітного спортивного інвентаря, імітаційних вправ і рухливих ігор, що спрямовані на: налагодження контакту (ритмічні ігри з забавлянками та речитативами), наслідування рухів і підвищення активності дитини (ігри з віршами під час рухових дій, ігри зі спортивним інвентарем), розвиток рухових здібностей (сюжетні та сюжетно-рольові ігри); вживання переважно індивідуального, ігрового, цілісного та наочного методів навчання в роботі з дітьми 4-6 років. Є підстави вважати, що корекційно-розвивальна робота з

зазначеним контингентом дітей набуде найбільшої ефективності тільки за умови узгоджених дій всіх членів мультидисциплінарної команди фахівців (лікарів, психологів, педагогів, фізичних терапевтів, фахівців адаптивної фізичної культури).

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в продовженні дослідження щодо пошуку ефективної методики корекції психомоторного розвитку дітей з розладами спектру аутизму та її наукового обґрунтування.

Список використаних джерел

1. Багрий Я. Т. Дитячий аутизм: монографія. К. : УкрІНТЕІ, 2009. 200 с.
2. Варій М. Й. Психомоторика. В кн.: Загальна психологія : підр. К. : Центр учбової літератури, 2009. С. 735-765.
3. Грабовська С.Л., Островська К.О. Особливості соціально-психологічної допомоги сім'ям аутичних дітей. *Зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України*. 2009. 23 с.
4. Дубовик К. В., Марценковський І. А. Порухення рухових функцій при розладах аутистичного спектра у дітей. Клінічна типологія та терапія. *НейроNews: Психоневрологія і нейропсихіатрія*, 2019. 3(104), С. 22-28.
5. Клименко В. В. Механізми психомоторики людини : автореф. дис. ... докт. псих. наук : 19 00 01 «Загальна психологія, історія психології»; Ін-т психології ім. Г.С. Костюка АПН України, К., 1998. 40 с.
6. Комплексна програма розвитку дітей дошкільного віку з аутизмом «Розквіт» / ред.: Скрипник Т.В. К. : Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, 2013. 234 с.
7. Коневич В. Фізкультура при аутизмі. 2020. URL: <https://www.ircentr.space/fizkultura-pry-autyzmi/doshhyky/>
8. Максименко С. Д., Клименко В. В. Про особливості психомоторики як органу людини. К., Форум, 2000. С. 330-333.
9. Породько М. І. До питання психомоторного розвитку дошкільників із аутистичним спектром порушень. *Науковий часопис. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Збірник наукових праць*, 2016. Серія 19. Вип. 32. С. 69–73.
10. Породько М., Шульженко Д. Психомоторний розвиток дітей старшого дошкільного віку з аутистичним спектром порушень. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 2020. Т. 4, № 31. С. 262–269.
11. Тарасун В. В. Аутологія: теорія і практика. Київ: Вадекс, 2018. 590 с.
12. American Psychiatric Association. The Diagnostic and Statistical Manual of mental disorders: DSM 5. Oxon: Bookpoint. 2013.
13. Lai M. C., Lombardo M. V., Baron-Cohen S. Autism. *Lancet*, 2014. Vol. 383, № 9920. P. 896-910. doi: 10.1016/s0140-6736(13)61539-1. [PubMed] [CrossRef]
14. Mohammadi M. R., Salmanian M., Akhondzadeh S. Autism spectrum disorders in Iran. *Iranian Journal of Child Neurology*. 2011. Vol. 5, № 4. P. 1-9.

References

1. Bahriy YA. T. (2009). Dytyachyy autyzm: monohrafiya [Children's autism: a monograph]. K. : UkrINTEI, Ukraine. 200.
2. Variy M. Y. (2009). Psykhomotoryka. V kn.: Zahal'na psykhohohiya : pidr. [Psychomotorics. In the book: General psychology]. K. : Tsentr uchbovoyi literatury, Ukraine. 735-765.
3. Hrabov's'ka S.L., Ostrov's'ka K.O. (2009). Osoblyvosti sotsial'no-psykhohohichnoyi dopomohy sim"yam autychnykh ditey [Peculiarities of socio-psychological assistance to families of autistic children]. *Zb. nauk. prats' Instytutu psykhohohiyi im. H. S. Kostyuka APN Ukrayiny*. 23.
4. Dubovyk K. V., Martsenkov's'kyi I. A. (2019). Porushennya rukhovyykh funktsiy pry rozladakh autystychnoho spektra u ditey. Klinichna typolohiya ta terapiya [Disturbance of motor functions in children with autistic spectrum disorders. Clinical typology and therapy]. *NeyroNews: Psykhonevrolohiya i neyropsykhiiatriya*, 3(104), 22-28.
5. Klymenko V. V. (1998). Mekhanizmy psykhomotoryky lyudyny [Human psychomotor mechanisms]: *Abstracts of Doctor's thesis* : 19 00 01. Kyiv, Ukraine. 40.
6. Skrypnyk T.V. (Ed.) (2013). Kompleksna prohrama rozvytku ditey doshkil'noho viku z autyzmom «Rozkvit». Kyiv : Instytut spetsial'noyi pedahohiky NAPN Ukrayiny, Ukraine. 234.
7. Konyevych V. (2020). Fizkul'tura pry autyzmi [Physical education in autism]. URL: <https://www.ircentr.space/fizkultura-pry-autyzmi/doshhyky/>
8. Maksymenko S. D., Klymenko V. V. (2000). Pro osoblyvosti psykhomotoryky yak orhanu lyudyny [On the peculiarities of psychomotor as a human organ]. Kyiv: Forum, Ukraine. 330-333.
9. Porod'ko M. I. (2016). Do pytannya psykhomotornoho rozvytku doshkil'nykh iz autystychnym spektrom porushen' [On the issue of psychomotor development of preschoolers with autistic spectrum disorders]. *Naukovyy chasopys. Korektsiynna pedahohika ta spetsial'na psykhohohiya. Zbirnyk naukovykh prats'*, Seriya 19, 32, 69–73.
10. Porod'ko M., Shul'zhenko D. (2020). Psykhomotorny rozvytok ditey starshoho doshkil'noho viku z autystychnym spektrom porushen' [Psychomotor development of older preschool children with autistic spectrum disorders]. *Aktual'ni pytannya humanitarnykh nauk: mizhvuziv's'kyi zbirnyk naukovykh prats' molodykh vchenykh Drohobyts'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka*, T. 4, 31, 262–269.
11. Tarasun V. V. (2018). Autolohiya: teoriya i praktyka [Autology: theory and practice]. Kyiv: Vadeks, Ukraine. 590.

12. American Psychiatric Association. (2013). The Diagnostic and Statistical Manual of mental disorders: DSM 5. Oxon: Bookpoint.
13. Lai M. C., Lombardo M. V., Baron-Cohen S. (2014). Autism. *Lancet*, Vol. 383, 9920, 896-910. doi: 10.1016/s0140-6736(13)61539-1. [PubMed] [CrossRef]
14. Mohammadi M. R., Salmanian M., Akhondzadeh S. (2011). Autism spectrum disorders in Iran. *Iranian Journal of Child Neurology*. Vol. 5, 4, 1-9.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K(162).48

УДК 373.5.091.3:796.011.3

Малечко Т.А.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, м. Київ
ORCID: 0000-0001-9430-6745

Коломоєць Г.А.

кандидат педагогічних наук, старший науковий дослідник,
начальник відділу науково-методичного забезпечення підвищення якості освіти
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», м. Київ
ORCID: 0000-0002-4315-3977

Пустолякова Л.М.

доцент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри фізичного виховання і здоров'я
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, м. Київ
ORCID: 0000-0002-0472-2516

ВПЛИВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ НА ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО УРОКІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Мета роботи: вплив Нової української школи на формування мотивації до уроків фізичної культури. **Методологія:** з метою дослідження проблематики було використано теоретичні методи дослідження, зокрема, аналіз і узагальнення методологічної, психолого-педагогічної та навчально-методичної літератури, що дали можливість вивчити особливості реформи Нової української школи, її недоліки та переваги для освітнього процесу. Для визначення рівня мотивації серед учнівської молоді нами було проведено анкетування. **Наукова новизна:** визначено вплив Нової української школи на формування мотивації до уроків фізичної культури.

Висновки: важливе значення у підвищенні рівня здоров'я учнів та популяризації фізичної культури має формування мотивів до занять з фізичними вправами, рухової активності, активного способу життя, адже саме систематичні заняття фізичною культурою сприяють розвитку основних фізичних якостей, вихованню волі, сміливості, наполегливості, позитивно впливають на зміцнення здоров'я, підвищують розумову працездатність і соціальну адаптацію. Таким чином, виявлено, що важливе значення для уроків фізичної культури в Новій українській школі має розроблена та впроваджена Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти, яка дійсно піднімає рівень фізичної культури та популяризує її серед здобувачів освіти, що в свою чергу, підвищує мотивацію до уроків фізичної культури в закладах загальної середньої освіти. Так, за результати анкетування можна зробити висновки, що здобувачі освіти мають досить високий рівень мотивації саме у 5-6 класах. Це вказує на те, що сучасні проекти такі як: Спортивний рух Олександра Педана «Junior», програма Президента «Активні парки», Ukraine Active, «Рухайся більше» та багато інших, вивели уроки фізичної культури на новий європейський рівень. Вищеперераховані проекти надають можливість дітям під час війни займатися різноманітною руховою активністю, що позитивно впливає не тільки на підвищення мотивації до уроків фізичної культури, а й на рівень фізичної підготовленості, покращення психофізичного стану та настрою тих, хто займається.

Ключові слова: рухова активність, учнів, мотивація, фізична підготовленість.

Malechko T., Kolomoiets H., Pustoliakova L. The influence of the new ukrainian school on the formation of motivation for physical education lessons. The purpose of the work: the influence of the New Ukrainian School on the formation of motivation for physical education lessons. **Methodology:** theoretical research methods were used for the purpose of researching the issues, in particular, analysis and generalization of methodological, psychological-pedagogical and educational-methodical literature, which gave an opportunity to study the features of the reform of the New Ukrainian School, its shortcomings and advantages for the educational process. We conducted a questionnaire to determine the level of motivation